

DE KWALITEIT VAN DE SCHELDE IN 1994

Samenvatting van het rapport opgemaakt en gepubliceerd door de Internationale Commissie voor de Bescherming van de Schelde (ICBS)

Henk Maeckelberghe

Afdeling Meetnetten en Onderzoek – Vlaamse Milieumaatschappij

Dit artikel is in hoofdzaak gesteund op de samenvatting uit het rapport van de ICBS over de kwaliteit van de Schelde in 1994. Dit rapport, dat voor de eerste maal werd opgemaakt, is goedgekeurd door de plenaire vergadering van de ICBS op 12 juni 1997. Het rapport bevat de bevindingen van de werkgroep 1 'waterkwaliteit' aangevuld met de inbreng van werkgroep 2 'emissies'. Waar nodig werden beperkte redactionele aanpassingen doorgevoerd.

Tevens werden omwille van hun informatieve waarde enkele elementen uit de integrale versie ontleend.

1. INLEIDING

Op 26 april 1994 is te Charleville-Mézières het Verdrag inzake de bescherming van de Schelde ondertekend door de regeringen van de Franse Republiek, het Waalse Gewest, het Brussels Hoofdstedelijk Gewest en het Koninkrijk der Nederlanden. Het Vlaamse Gewest heeft het Verdrag ondertekend op 17 januari 1995. Om invulling te geven aan het Verdrag werd een Internationale Commissie voor de Bescherming van de Schelde (ICBS) opgericht. Drie werkgroepen werden ingesteld in om de taken van de Commissie uit te voeren, te weten een werkgroep waterkwaliteit (WGS-1), een werkgroep emissies (WGS-2) en een werkgroep grensoverschrijdende samenwerking en gemeenschappelijke leefmilieuprojecten (WGS-3). In 1995 zijn deze werkgroepen op voorlopige basis gestart met de uitvoering van hun mandaten.

Het rapport, dat op 12 juni 1997 door de Plenaire Vergadering van de ICBS werd goedgekeurd, beschrijft de kwaliteit van de Schelde in 1994. Met name het jaar waarin het Verdrag werd ondertekend.

Het rapport zal de komende jaren voor de ICBS dé toetssteen vormen voor de evaluatie van de ontwikkelingen in het Scheldestroomgebied.

2. ALGEMENE BESCHRIJVING VAN HET STROOMGEBIED VAN DE SCHELDE

2.1 Het stroomgebied van de Schelde

De Schelde ontspringt in Frankrijk ten noorden van Saint-Quentin en stroomt vervolgens door Wallonie, Vlaanderen en Nederland alvorens uit te monden in de Noordzee. De rivier is 350 km lang. De Schelde en haar zijrivieren zijn laaglandwaterlopen met geringe stroomsnelheden en afvoer. Een groot deel van de rivier is gekanaliseerd. Meer dan 250 stuwen en sluizen vormen de kunstmatige verbindingen tussen gedeelten van de rivier en tussen de rivier en haar zijrivieren en kanalen. Stroomopwaarts van Gent is de Schelde over een lengte van 138 km gekanaliseerd. Over een lengte van 10 km

vormt de Schelde de grens tussen het Waalse en het Vlaamse Gewest.

Het deel van de Schelde tussen Gent en Vlissingen is een uniek gebied waar de invloed van de getijden zich doet gelden. In het estuarium bevinden zich een zoetwater-, een brakwater- en een zoutwaterzone met geulen, ondiepwatergebieden, zandplaten, slikken en schorren en de bijbehorende levensgemeenschappen van planten en dieren.

2.2 Ruimtegebruik (planologie) en menselijke activiteiten

De oppervlakte van het stroomgebied van de Schelde bedraagt 21.863 km², waarvan 6.680 km² (31%) op Frans grondgebied, 3.787 km² (17%) op Waals grondgebied, 9.375 km² (43%) op Vlaams grondgebied, 162 km² (1%) op Brussels grondgebied en 1.859 km² (8%, deze oppervlakte heeft uitsluitend betrekking op het landoppervlak) op Nederlands grondgebied. In het stroomgebied wonen meer dan 10 miljoen mensen. In het kader van de ICBS-werkzaamheden is het stroomgebied van de Schelde onderverdeeld in tien deelstroomgebieden: Bovenschelde, Haine, Scarpe, Leie, Dender, Zenne, Dijle, Demer, Nete en het Schelde-estuarium (Zeeschelde en Westerschelde).

Bevolkingsdichtheid

De bevolkingsdichtheid per gemeente varieert aanzienlijk in verschillende delen van het stroomgebied: van minder dan 100 inwoners/km² in landelijke gebieden zoals in het bovenstrooms deel van het Leiebekken of in een aantal gemeenten van de Provincie Zeeland, tot meer dan 2.000 inwoners/km² in stedelijke gebieden zoals Antwerpen, Brussel of Lille (Rijsel).

Invloed van de landbouw

Onderscheid wordt gemaakt tussen akkerbouw en veeteelt. Het relatief aandeel van de akkerbouw in termen van oppervlakte is het grootst (>80%) in de deelstroomgebieden van de Scarpe en Boven-Schelde (Noord-Frankrijk), de Dijle (Wal-

lonie) en in het Nederlands deel van het Schelde-stroomgebied. De gebieden gekenmerkt door intensieve vee-teelt worden aangetroffen in het Franse deel van het Leiebekken en binnen de gebieden van de Vlaamse bekkencorités van de Leie, de Bovenschelde, de Polders en Gentse kanalen, de Nete en de Demer.

Infrastructuur en vervoer

Het stroomgebied van de Schelde heeft een bijzonder dicht netwerk aan waterwegen en autowegen dat de ontwikkeling van een aanzienlijke industrieel en stedelijk weefsel heeft bevorderd. Het binnenvaartnet is sterk ontwikkeld en grotendeels aan de Europese dimensionering van 1.300 t aangepast. De belangrijkste scheepvaartverbindingen zijn: het Verbindingskanaal Duinkerken-Valenciennes, het Kanaal Charleroi-Brussel-Rupel, het Kanaal Gent-Terneuzen, het Albertkanaal, het Kanaal van Saint-Quentin, het Noordkanaal, het Kanaal Gent-Oostende, de Schelde-Rijnverbinding, het Kanaal door Zuid-Beveland en het Kanaal door Walcheren. De Westerschelde, het Kanaal Gent-Terneuzen en de Zeeschelde vervullen een belangrijke functie als scheepvaartweg van en naar de havens van Vlissingen, Terneuzen, Antwerpen en Gent en hun hinterland.

Grondgebruik

Het grondgebruik in het Scheldestroomgebied is divers. Het stroomgebied is in belangrijke mate verstedelijkt. Het bevat diverse industriegebieden met agglomeraties en steden als Lille (Rijsel), Lens, Brussel, Gent en Antwerpen. Voor landbouw bestemde gebieden zijn vrij uniform over het gehele grondgebied verspreid. De bosgebieden zijn zeer beperkt in oppervlakte en worden hoofdzakelijk aangetroffen in het noordoosten van het stroomgebied (Kempen), nabij een aantal grote steden (Brussel, Leuven en Valenciennes) en in het deelstroomgebied van de Haine. Belangrijke wetlandgebieden treft men aan langs de Schelde tussen Gent en Vlissingen, zoals het grootste brakwaterschor van West-Europa, het Verdonken Land van Saeftinge.

2.3 Ecologische basiskarakteristieken

Het rapport bevat een eerste overzicht van de bestaande en geplande ecologische meetprogramma's van de Verdragspartijen. Onderscheid wordt gemaakt tussen projectmatige en routinematige meetprogramma's. Een groot deel van de programma's hebben een tijdelijk karakter. Meetprogramma's gericht op aquatische macro-invertebraten (bepaling van biotische indices), vissen en watervogels, worden over een groot traject van de Schelde uitgevoerd.

Het rapport geeft een overzicht van de lopende acties van de Verdragspartijen voor het aquatisch ecosysteem van de Schelde en haar estuarium. De Verdragspartijen hebben verschillende visies op de ecologische functies van de Schelde. Deze visies worden mede bepaald door de intensiteit van het menselijk gebruik.

3. WATERBELEID, ORGANISATIE VAN HET WATERBEHEER EN KWALITEITSDOELSTELLINGEN

Aan de basis van de werkzaamheden van de Internationale Commissie voor de Bescherming van de Schelde liggen door de Verdragspartijen ondertekende internationale verdragen en afspraken. Van toepassing zijn :

- richtlijnen van de Europese Unie (emissiecontroles, specifieke kwaliteitsdoelstellingen, behandeling van stedelijk afvalwater, bescherming van water tegen verontreiniging door nitraten uit agrarische bronnen, bescherming van water tegen verontreiniging door gevaarlijke stoffen);
- het Verdrag van Helsinki over de bescherming en het gebruik van grensoverschrijdende waterlopen en internationale meren;
- de Overeenkomst over de bescherming van het mariene milieu van de Noord-Oostelijke Atlantische Oceaan (OSPAR);
- de verklaringen en aanbevelingen van de Ministeriele Conferenties over de Bescherming van de Noordzee.

Vanuit verschillende historische en sociaal-economische achtergronden voert elke Verdragspartij een eigen waterbeleid en organiseert zij haar waterbeheer.

De kwaliteitsdoelstellingen voor het water van de Schelde werden door elke Verdragspartij soeverein bepaald en lopen op onderdelen uit elkaar. In Frankrijk zijn de Franse kwaliteitsklassen 1 (vanaf de bron tot aan Denain) en 3 (tussen Denain en Bleharies) van toepassing. Kwaliteit 1 laat een normaal leven van de vissen toe, met inbegrip van de meest kwetsbare soorten. Kwaliteit 3 is een matige kwaliteit waarbij vissterfte tot de mogelijkheden behoort. In het Waalse Gewest zijn de Belgische basiswaterkwaliteitsnormen van toepassing. In het Vlaamse Gewest is de Vlaamse basiskwaliteit van kracht, en op het traject van Warcoing tot Bossuit tevens de kwaliteitsdoelstellingen voor de productie van drinkwater. In Nederland zijn de Nederlandse basiskwaliteit en de doelstellingen voor zwemwater en schelpdierwater voor de gehele Westerschelde van kracht.

4. KWALITEIT VAN DE SCHELDE

Het rapport geeft een overzicht van de waterkwaliteitsmetnetten van de Verdragspartijen (situatie 1994). De waterkwaliteit wordt beschreven voor een aantal meetlocaties waar routinematig metingen werden uitgevoerd. In dit rapport ligt de nadruk op oppervlaktewater en ongewervelde organismen. Een aantal locaties werd geselecteerd voor opname in een homogeen waterkwaliteitsmeetnet van de Schelde, dat in voorbereiding is. Van deze geselecteerde locaties worden de kwaliteitsgegevens over 1994 en de evolutie van de kwaliteit in de periode 1984-1994 gepresenteerd. De biologische kwaliteit van de Schelde wordt geïllustreerd aan de hand van de Belgische Biotische Index.

Waterkwaliteit van de Schelde

Dit rapport handelt uitsluitend over de kwaliteitsgegevens die door elke Verdragspartij werden medegedeeld. Voor Frankrijk, het Waalse Gewest en Nederland gaat het om het meetgegevens over de periode 1984-1994. Voor het Vlaamse Gewest betreft het gegevens vanaf 1990 (Vlaamse Milieu-maatschappij), gegevens van voor 1990 zijn wel voorhanden, maar zijn relatief schaars en afkomstig van meerdere instanties. De gegevens betreffen de door de ICBS vastgestelde lijst van relevante parameters/stoffen die voor de waterkwaliteit van de Schelde relevant geacht worden: temperatuur, pH, geleidbaarheid, opgelost zuurstofgehalte, nitriet, nitraat, ammoniak, ammonium, Kjeldahlstikstof, totaal stikstof, totaal fosfor, orthofosfaat, chloride, sulfaat, zwevendstofgehalte, biochemisch zuurstofverbruik, chemisch zuur-

stofverbruik, chlorofyl en een biologische index. Deze lijst van parameters/stoffen kan zondig door de ICBS worden uitgebreid.

De kwaliteit van de Schelde wordt beschreven aan de hand van kwaliteitsgegevens van 26 locaties, gaande van bron tot monding:

Frankrijk : Crèvecoeur, Provville, Eswars, Neuville, Rouvignies, Trith St. Leger, Fresnes, Vieux Condé, Mortagne 1 ;

Waal Gewest : Bleharies, Kain, Pottes ;

Vlaams Gewest : Warcoing, Avelgem, Oudenaarde, Zingem, Gent, Destelbergen, Wetteren, Zele, Dendermonde, Antwerpen ;

Nederland : Schaar van Ouden Doel, Hansweert, Terneuzen, Vlissingen.

De Schelde : traject van de bron tot Dendermonde

Het jaargemiddelde opgeloste zuurstofgehalte in 1994 neemt in stroomafwaartse richting af tot een minimum bij Dendermonde (3,4 mg/l). In de periode 1984-1994 is een licht stijgende trend waarneembaar. Vanaf Kain doet zich de invloed gelden van de agglomeratie Doornik, de Zwarte Spierebeek, het Spierekanaal en de Grote Spierebeek door een afname van het zuurstofgehalte.

In de periode 1984-1994 is het jaargemiddelde CZV (chemisch zuurstofverbruik) voor de meeste locaties min of meer stabiel tot 1991, waarna een licht dalende trend zich inzet. Verhogingen zijn toe te schrijven aan de invloed van geïndustrialiseerde stedelijke gebieden (Denain, Trith Saint Leger, Condé, Fresnes en voor een deel Doornik) en zijrivieren als de Spierebeken en de Haine.

In de periode 1984-1994 zijn de jaargemiddelde gehalten aan Kjeldahlstikstof en ammonium vrijwel constant tussen Eswars en Fresnes. Van Vieux-Condé tot Oudenaarde treedt een geleidelijke daling op vanaf 1991. Ook tussen Oudenaarde en Dendermonde is er een duidelijk waarneembare dalende trend. De invloed van de Haine vertaalt zich in hogere gehalten tussen Fresnes en Vieux-Condé.

In de periode 1984-1994 is de ontwikkeling van het jaargemiddelde nitraatgehalte voor alle meetlocaties stabiel tot 1992. Daarna is een stijgende trend waarneembaar, die in verband te brengen is met enerzijds een stijging van het zuurstofgehalte en anderzijds met de daling van de ammoniumconcentratie.

In 1994 wordt voor totaal fosfor en orthofosfaat een stijging waargenomen tussen Neuville en Destelbergen met duidelijke pieken ter hoogte van Bleharies, Pottes en Destelbergen als gevolg van huishoudelijke en industriële afvalwaterlozingen (Scarpe, Zwarte Spierebeek, het Spierekanaal, de Grote Spierebeek en een deel van de agglomeratie Gent). Vanaf 1990 is voor beide parameters een dalende trend waarneembaar op alle meetlocaties.

De Zeeschelde en Westerschelde

Door menging van zoet rivierwater met zout zeewater nemen stroomafwaarts van Antwerpen de zuurstofverzadiging,

de geleidbaarheid, de chloride- en sulfaatconcentratie toe en de totaal-fosfor- en orthofosfaatconcentratie af. Tussen Dendermonde en Hansweert treedt een lichte verbetering van de zuurstofverzadiging op door de aanvoer van zuurstofrijk zeewater, zuiveringsinspanningen in de bekkens van de Zeeschelde, de Nete, de Dender, de Dijle en de Demer, en het afleiden van een belangrijk deel van de vuilvrachten van Leie en Bovenschelde (via het Kanaal Gent-Terneuzen en het Schipdonkkanaal).

Over de jaren heen varieert de zuurstofverzadiging bij de Belgisch-Nederlandse grens. Regelmatig komen er zuurstofconcentraties voor, lager dan de norm van 5 mg/l. Ter hoogte van Vlissingen is het water nagenoeg verzadigd met zuurstof.

Door de slechte waterkwaliteit bovenstrooms is stikstof in het aangevoerde water vooral als ammonium aanwezig. De aanwezigheid van zuurstof tussen Dendermonde en de Belgisch-Nederlandse grens maakt nitrificatie mogelijk. Deze processen zijn verantwoordelijk voor de daling van ammonium en de verhoudingsgewijze stijging van nitraten stroomafwaarts. Tenslotte daalt het nitraatgehalte als gevolg van verdunning met zeewater in de monding van de Westerschelde.

Biologische kwaliteit van de Schelde

Frankrijk, het Waalse en het Vlaamse Gewest voeren analyses uit op basis van de studie van de benthische macroinvertebratengemeenschappen in de Schelde. Het gebruik van een biologische index maakt het mogelijk zich een beeld te vormen van de ecologische toestand van de waterlopen over een relatief lange periode (weken, maanden). Dit vult de resultaten van het fysico-chemisch onderzoek aan, dat momentopnames geeft van de waterkwaliteit.

Voor zoute watersystemen als de Westerschelde is geen vergelijkbare biologische index beschikbaar. Er worden wel biologische meetprogramma's uitgevoerd in de Westerschelde. Hierover zal in latere rapportages worden bericht.

De diversiteit in de fauna voor de gehele, grotendeels gekanaliseerde Schelde is gering. Er zijn in 1994 voornamelijk groepen invertebraten aangetroffen die afhankelijk zijn van milieu die rijk zijn aan organische stof en die weerstand bieden tegen deze vorm van verontreiniging. Op het totaal van de gemeten en berekende indexen duidt 78% van de resultaten op een zeer slechte biologische kwaliteit van de Schelde. De kwaliteit wordt slechter in benedenstroomse richting. Het percentage van de analyseresultaten dat duidt op een zeer verontreinigde situatie, varieert van 50% in Frankrijk tot 98% in Vlaanderen. De biologische kwaliteit is niet alleen afhankelijk van de waterkwaliteit, maar ook van de diversiteit en kwaliteit van habitats.

5. TOETSING AAN DE KWALITEITSDOELSTELLINGEN VOOR DE SCHELDE

In het rapport wordt per Verdragspartij de toetsing aan de kwaliteitsdoelstellingen toegelicht, welke zij op hun traject van de Schelde hebben geformuleerd.

In Frankrijk geldt van de bron tot aan Denain 'kwaliteitsklasse 1'. Van de bron tot aan Cambrai wordt deze kwaliteits-

doelstelling gehaald voor de gekanaliseerde Schelde. In de oorspronkelijke loop van de rivier, parallel aan het gekanaliseerde traject wordt de doelstelling niet gehaald (kwaliteitsklassen 2 en 3). Stikstof, fosfor, zwevend stof en zuurstofbindende stoffen zijn de parameters waarvoor een overschrijding van de doelstellingen vastgesteld wordt. Op het traject van Cambrai naar Bléharies wordt de 'kwaliteitsdoelstelling 3' stroomafwaarts van de samenvloeiing met de Haine niet gehaald, ten gevolge van normoverschrijdingen voor stikstof en fosfor.

In het Waalse Gewest is de Belgische basiskwaliteit van toepassing op de Schelde. Onder de in 1994 onderzochte parameters voldoen er drie niet aan de normen op de meetlocaties Bléharie, Kain en Pottes. Het betreft ammoniumstikstof, polycyclische aromatische koolwaterstoffen en lindaan.

In het Vlaamse Gewest gelden de kwaliteitsdoelstellingen volgens het besluit van de Vlaamse regering van 1 juni 1995 (VLAREM II). In 1994 voldoen de meetwaarden van de volgende parameters/stoffen niet aan de doelstellingen op alle geselecteerde meetlocaties : opgeloste zuurstof, vrije ammoniak (NH₃-N), ammonium (NH₄-N), ortho-fosfaat en biotische index. Voor totaal-fosfor wordt de doelstelling alleen gehaald op de meetlocatie "Antwerpen grens". De kwaliteitsdoelstelling voor geleidbaarheid wordt overschreden op vier meetlocaties (Warcoing, Wetteren, Dendermonde en Hemiksem). Incidenteel worden de doelstellingen overschreden voor temperatuur, pH, Kjeldahl-stikstof en chloride. Wat de zuurstofhuishouding betreft kan de Schelde in Vlaanderen worden aangemerkt als 'verontreinigd' tot 'zeer verontreinigd'.

In het kader van het rapport zijn de meetwaarden voor vier locaties in de Westerschelde (1994) getoetst aan de door Nederland gehanteerde waterkwaliteitsdoelstellingen. In principe zijn alle stoffen/parameters getoetst waarvoor normen zijn gesteld en waarvoor voldoende meetgegevens voorhanden zijn om toetsing te kunnen uitvoeren. Van de ICBS-lijst van relevante stoffen/parameters worden de normen overschreden voor opgeloste zuurstof (bij Belgisch-Nederlandse grens), totaal-stikstof (alle meetlocaties) en totaal-fosfor (alle meetlocaties met uitzondering van Vlissingen). De fysico-chemische waterkwaliteit verbetert in stroomafwaartse richting van de Belgisch-Nederlandse grens naar Vlissingen. De menging van zoet rivierwater met zout zeewater is hiervoor gedeeltelijk verantwoordelijk. Naast de ICBS-parameters, worden in de Westerschelde in 1994 voor een aantal zware metalen (cadmium, kwik en koper) en organische microverontreinigingen, de Nederlandse basiskwaliteitsdoelstellingen niet gehaald.

6. EMISSIES IN HET SCHELDESTROOMGEBIED

Emissieschema's

De emissies zijn in eerste instantie geïnventariseerd voor vijf verontreinigende stoffen/parameters: biochemisch zuurstofverbruik, chemisch zuurstofverbruik, zwevend stof, totaalstikstof en totaal-fosfor. De emissiebalans is voor elk van deze parameters in de vorm van een emissieschema gepresenteerd. In de schema's worden drie hoofdcategoryën van emissies (uitgedrukt in gemiddelde dagvrachten) onderscheiden: industriële, huishoudelijke en diffuse bronnen. Onderscheid wordt gemaakt tussen emissieroute (via riolering of

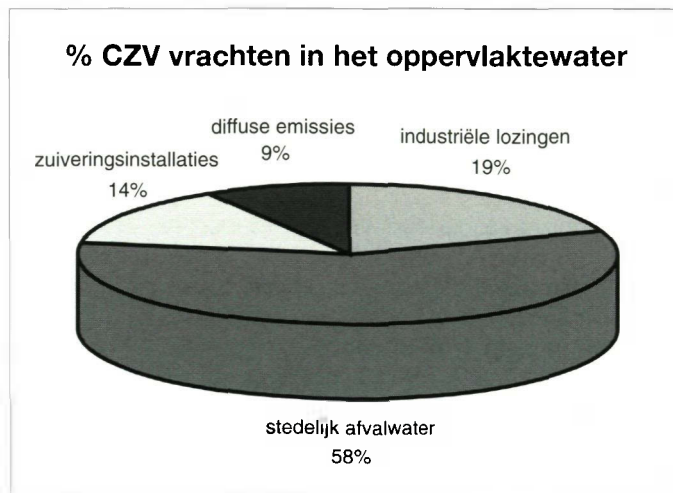
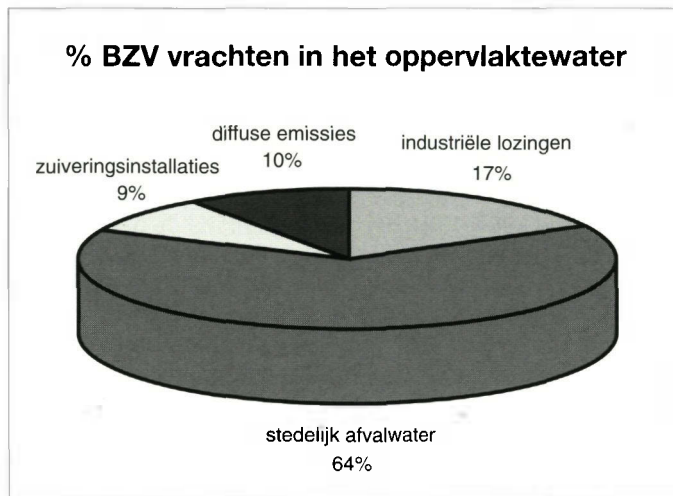
directe lozing in oppervlaktewater) en al dan niet zuivering in een openbare installatie.

Emissiecijfers

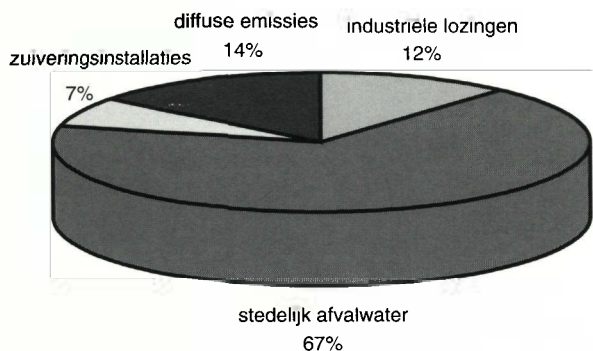
Voor de parameter biochemisch zuurstofverbruik (BZV) bijvoorbeeld, bedraagt de uiteindelijk geloosde vuilvracht van het rioleringsnetwerk in het oppervlaktewater van het Scheldestroomgebied 12,6 miljoen inwoner-equivalenten. Dit na een vuilvrachtreductie van slechts 3,4 miljoen inwoner-equivalenten als effect van de behandeling van stedelijk afvalwater in collectieve zuiveringsinstallaties (RWZI's).

De bedrijven die niet op het openbare zuiveringsnetwerk zijn aangesloten lozen na zuivering 'slechts' 2,4 miljoen inwoner-equivalenten. De bijdrage van de diffuse verontreinigingsbronnen voor BZV wordt globaal geschat op 1 à 2 miljoen inwoner-equivalenten.

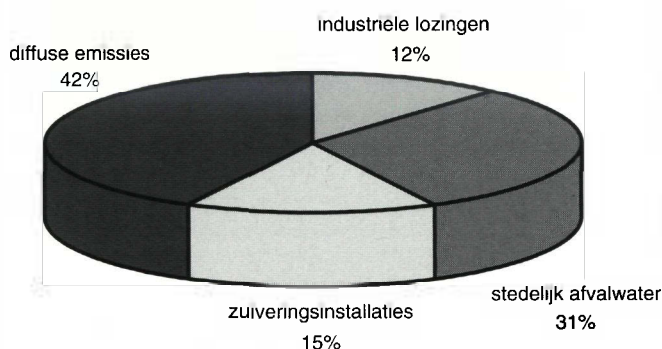
Voor de parameter totaal-stikstof is de belangrijkste bijdrage afkomstig van het stedelijk afvalwater. Twee derden van deze bijdrage is afkomstig van riolen die niet zijn aangesloten op zuiveringsinstallaties. De andere belangrijke bijdrage wordt veroorzaakt door de diffuse lozingen (ondermeer als gevolg van landbouwactiviteiten).

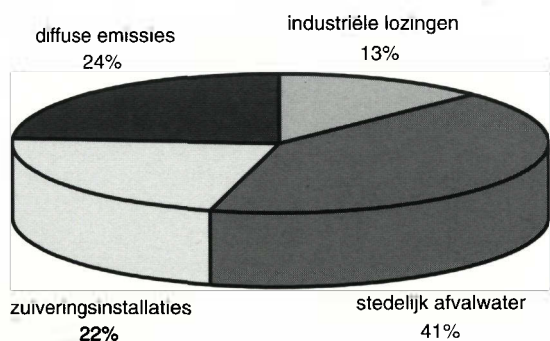
% ZS vrachten in het oppervlaktewater

% N-totaal vrachten in het oppervlaktewater

% P-totaal vrachten in het oppervlaktewater

Investeringen

Door de vijf Verdragspartijen zijn de laatste jaren talrijke rioleringscollectoren en zuiveringsinstallaties in het Scheldestroomgebied in bedrijf genomen. In Frankrijk, het Waalse Gewest, het Brussels Hoofdstedelijk Gewest, het Vlaamse Gewest en Nederland zijn investeringsprogramma's in uitvoering gericht op het halen van de doelstellingen uit de Europese Richtlijn voor de behandeling van stedelijk afvalwater.

Het rapport geeft een overzicht van de geplande investerin-

gen voor RWZI's met een capaciteit groter dan 5.000 I.E. (inwoner-equivalent). De investeringen beogen ofwel de verbetering van het zuiveringsproces in bestaande RWZI's (b.v. renovatie, nutriëntverwijdering), ofwel de bouw van nieuwe RWZI's.

Gezamenlijk hebben de investeringen per Verdragspartij betrekking op :

Frankrijk :	1.017.000 I.E.
Waals gewest :	788.000 I.E.
Vlaams gewest :	509.000 I.E.
Brussel :	360.000 I.E.
Nederland :	investeringen op 13 RWZI's (zonder opgave van I.E.)

Calamiteuze verontreinigingen

In het rapport wordt voor elk van de Verdragspartijen een inventaris gegeven van in 1996 bestaande waarschuwingen en alarmprocedures. Vervolgens worden praktische schikkingen ter bevordering van informatie-uitwisseling voorgesteld die, bij calamiteuze verontreiniging, op de waterkwaliteit stroomafwaarts van een grens een invloed kan hebben. Deze modaliteiten zijn niet bedoeld om geldende binnenlandse regelingen van de Verdragspartijen te vervangen, maar dienen veeleer aanzien te worden als een aanvulling op die binnenlandse regelingen. Doel is een adequate grensoverschrijdende informatievoorziening mogelijk te maken. Op 3 februari 1997 startte een proefproject omtrent een internationaal informatieuitwisselings- en waarschuwingssysteem.

7. REDUCTIEPROGRAMMA'S EN ACTIES VOOR ECOLOGISCH HERSTEL

7.1. Lopende emissiereductieprogramma's en acties

Hieronder enkele kerncijfers per Verdragspartij :

Frankrijk :

- * heffingen 1994 : inwoners : 226 mio FRF - industrie : 66 mio FRF
- * totale zuiveringscapaciteit anno 1994 : 3,7 mio I.E.
- * gefinancierde investeringen 1994 : totaal : 526 mio FRF
- * zuiveringsinspanning van de industrie : 155 mio FRF

Waals Gewest :

- * totale zuiveringscapaciteit anno 1994 : 850.000 I.E.
- * heffingen voorzien voor 1996 e.v. : 2,8 mia BEF (heel Wallonië)
- * investeringen 1996-1999 : 4 mia BEF/jaar (heel Wallonië)

Vlaams Gewest :

- * investeringen Aquafin (bouw, uitrusting en overname van installaties) : 6 mia BEF/jaar voor de periode 1991-2000 (heel Vlaanderen)
- * investeringen voor renovatie en aanpassing bestaande zuiveringsinfrastructuur : 1 mia BEF/jaar gedurende 10 jaar (heel Vlaanderen)
- * totale zuiveringsinfrastructuur anno 1997 : ca. 6 mio I.E. (heel Vlaanderen)

- * in Vlaam II werd een sluitende beleidsvisie inzake riolerings-beleid en emissiereductie voor industriële lozingen geformuleerd, die door de diverse beleidsniveau's en administraties in de concrete voorbereiding en de dagelijkse uitvoering van het beleid moet geïmplementeerd worden (o.m. uitvoering EU-richtlijn inzake de zuivering van stedelijk afvalwater).
- * heffingen in 1996 : ca. 8 mia BEF (grootverbruikers van water : 58 %)

Brussels Hoofdstedelijk Gewest :

- * RWZI Brussel-Noord : fase van de voorbereidende studie
- * RWZI Brussel-Zuid : in aanbouw - capaciteit : 360.000 l.e.

Nederland :

- * 97 % van het huishoudelijk afvalwater wordt behandeld
- * bestaande RWZI's voldoen aan de EU-richtlijn inzake de zuivering van stedelijk afvalwater voor fosfaatverwijdering
- * RWZI's zullen in 1998, 2000 of 2002 voldoen aan de EU-richtlijn inzake de zuivering van stedelijk afvalwater voor stikstofverwijdering

7.2. Lopende acties m.b.t. de ecologische kwaliteit van de Schelde

Frankrijk :

- * actieprogramma's werden/worden uitgevoerd op de Mark, de Selle en de Sensee
- * om de achterstand inzake onderhoud weg te werken werden sinds 1993 onderhoudswerken m.b.v. zachte methoden uitgevoerd op een vijftiental waterlopen

Waa's Gewest :

- * riviercontracten : integrale, stroomgebiedbrede aanpak van herstelmaatregelen (door een rivierbekkencomite) : Dender en Dijle.
In voorbereiding : Trouille en Grande Honelle.
- * oprichting van natuurparken met beschermd statuut : Les Hauts Pays, Scarpe-Schelde, Les Collines.

Vlaams Gewest :

- * Ecologisch Impulsgebied Schelde-Dender-Durme (220 km rivier)

De hoofddoelstelling van het Ecologisch Impulsgebied is het behoud en de ontwikkeling van de natuurwaarden in de Zeeschelde. Dit moet leiden tot een duurzaam functionerend ecosysteem.

Dit project omvat vele aspecten :

- verwerven van gronden en afsluiten van beheerscontracten ;
- beheersplan voor de schorren ;
- project LIFE-MARS (Marsh Amelioration along the River Scheldt) ;
- integratieproject voor mindervaliden & Jobs en Milieu ;
- AMIS (Algemene Impact Studie voor het SIGMA-plan) : mogelijkheden worden bestudeerd voor combinaties van veiligheidsmaatregelen en natuurontwikkelingsprojecten (b.v. aanleg overstromingsgebieden).

- * Ecologisch Impulsgebied Demer en Dijle ;

- * aangeduid als 'wetland' van internationale betekenis voor de bescherming van de watervogels (Conventie van RAMSAR) : schor bij Doel, Galgenschoor te Lillo, Groot Buitenschoor te Zandvliet ;

- * aangeduid als speciale beschermingszones tot het behoud van de Europese vogelstand (richtlijn 79/409) : Durme en middenloop van de Schelde, uiterwaarden van de Beneden-Zeeschelde ;

- * het grootste deel van de uiterwaarden is als natuurgebied opgenomen in het voorontwerp van de Groene Hoofdstructuur voor Vlaanderen.

Nederland :

- * Derde Nota Waterhuishouding :
 - versnelde terugdringing van verontreiniging ;
 - behoud, herstel en ontwikkeling van de Europese Hoofdstructuur en herstel van specifieke biotopen ;
 - duurzaam gebruik ;

- * Beleidsplan Westerschelde (1991) met als hoofddoelstelling "Het, met behoud en inachtneming van de scheepvaartfunctie van het gebied en de ontwikkelingsmogelijkheden daarvan, creëren van een zodanige situatie, dat natuurfuncties kunnen worden gehandhaafd en hersteld en voorts potentiële natuurwaarden kunnen worden ontwikkeld. Dit dient tevens te leiden tot een goede uitgangssituatie voor de ontwikkeling van visserij- en recreatiefuncties. Het belang van de waterkeringen dient daarbij te worden gewaarborgd." ;

- * project OOSTWEST : hierin worden het huidige fysisch en biologisch functioneren van de Westerschelde en de effecten daarop van het maatschappelijk gebruik beschreven. En worden de mogelijkheden bestudeerd voor de ontwikkeling van een fysische structuur voor het Schelde-estuarium, gericht op een optimaal functioneren als vaarweg en als estuarien ecosysteem ;

- * project Watersysteem Verkenningen (WSV) : voor de Westerschelde wordt een gebiedsanalyse uitgevoerd en worden de doelstellingen voor het watersysteem nader uitgewerkt ;

- * project LIFE/MARS (cfr. Vlaams gewest) ;

- * project LAMSOOR : studie van de schorontwikkeling na de aanleg van een schorverdedigingsconstructie ;

- * project MOVE (Monitoring Verruiming Westerschelde)

Inlichtingen i.v.m. het integrale rapport over de "KWALITEIT VAN DE SCHELDE IN 1994" zijn te verkrijgen op het secretariaat van de INTERNATIONALE COMMISSIE VOOR DE BESCHERMING VAN DE SCHELDE (ICBS)
Italiëlei 124 - 19e verdieping, 2000 Antwerpen
tel. 03/206.06.80, fax. 03/206.06.81,
e-mail sec@icbs-cipe.com